

כשהחזן מגביה את קולו?

בפרשתנו מתנבאת התורה כיצד יקומו בכל דור מנהיגים יהודיים שידאגו ויזכירו כי נצחיותו של העם היהודי איננה מוטלת בספק.

שבוע מייאש

לעיתים רחוקות קורה שאפשר לשער על מה כולם חושבים, או יותר נכון על מה אי אפשר להפסיק לחשוב. מסע ההרג הנורא בטקסס גורם לכולם לחשוב רק על דבר אחד, התמונות של אותם ילדים קטנים?

כשנזכרים שרק בשבוע שעבר נרצחו עשרה אנשים בבופולו והרשימה לא נגמרת, וחושבים על כך שזה רק הולך ומחמיר עם השנים ושום שינוי לא נראה באופק, האזרח הקטן חושב לעצמו מה הוא יכול כבר לעשות. הדבר היחיד שבא כתוצאה ממחשבות אלו זה דבר אחד. ייאוש.

השבוע אנו קוראים את פרשת בחוקותי, שמתחילה בנימה מאוד אופטימית. "אם בחוקותי תלכו", אם נשמור את התורה והמצוות, הקב"ה מבטיח לנו: "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה", יהיה מספיק אוכל לכולם.

ואז מגיעה הברכה הגדולה מכולם: "ונתתי שלום בארץ? וחרב לא תעבור בארצכם". החלק הזה של הפרשה מסתיים במילים: "והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם". נפלא, חזון אחרית הימים.

אבל אז התורה ממשיכה ואומרת: "ואם לא תשמעו לי". כשהקורא בתורה מגיע לפסוק הזה הוא מנמיד את קולו, כי אז מגיעים החדשות הלא טובות. במשך קרוב לשלושים פסוקים התורה מתארת מה יהיה חלילה אם עם ישראל לא ילך בדרך התורה.

כשיהודי יושב בבית הכנסת ומקשיב "לתוכחה" ובפרט לאותם פסוקים שמספרים על כך שעם ישראל יוגלה מארצו "ואתכם אזרה בגויים" (כו, לג)

יש סיכוי גדול שיקרה לו מה שקרה לנו השבוע. הוא יכנס לייאוש.

אבל אז ממש בסוף, כשהוא כבר על סף ייאוש נשמע קולו של החזן עולה שוב, כשהוא משמיע את הפסוק הבא בקול גבוה ומלא אופטימיות: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם כי אני ה' אלוקיהם" (כו, מד).

יהודי שומע את הדברים האלה ומתעודד. הוא יודע שלא משנה מה יהיה המצב של עם ישראל, בסופו של דבר "לא מאסתים ולא געלתים", הקב"ה לעולם לא יתייאש מאתנו.

אלו שסירבו להרים ידיים

הגמרא במסכת מגילה דורשת את הפסוק בצורה נפלאה. הגמרא מראה לנו מתי אנו רואים בהיסטוריה היהודית שהיעוד הזה התממש. "במתניתא תנא, לא מאסתים בימי כשדים שהעמדתי להם דניאל חנני' מישאל ועזרי'".

"ימי כשדים" הכוונה לחורבן בית המקדש הראשון, שנחרב על ידי נבוכדנצר מלך בבל, אלו היו הכשדים ששלטו בבבל שנקראים גם "כלדיים". אומרת לנו הברייתא שעל אף שבית המקדש נחרב, ויהודי ירושלים הוגלו לבבל ועם ישראל עבר צרות נוראות, גם אז היו הרבה שכבר עמדו קרוב לייאוש, בכל זאת הקב"ה העמיד להם מנהיגים כמו דניאל חנני' מישאל ועזרי' שהיו יועצים למלך בבל.

ואז בא הניסיון הגדול. מסופר בספר דניאל (פרק ג') כיצד המלך נבוכדנצר הקים פסל זהב ענק שסימל את מלכותה של בבל אשר לא תיגמר לעולם, וציווה שכאשר תנגן התזמורת ישתחוו כולם לפסל. כשכל העם שהתאסף השתחווה לפסל ובתוכם גם יהודים שהיו באותו מעמד, היו שלשה שלא כרעו ברך.

מתוך ים האנשים שהשתחוו עמדו זקופים חנניה מישאל ועזריה. הם מיד הובאו למלך, ומשעמדו בסירובם להשתחוות לפסל, הושלכו לכבשן האש.

ואז קרה נס אדיר. השלשה לא נשרפו ויצאו מהכבשן חיים ושלמים.

הנס הזה נתן ליהודים את הכוח לא להתייאש, אם יש לנו כאלה צעירים שמוכנים להישרף חיים ולא להשתחוות לצלם אז יש תקווה!

"ולא געלתים בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיהו כהן גדול". הברייתא אומרת ש"לא געלתים" הוכח בנס חנוכה, כשהיוונים שלטו בארץ ישראל ואנסו יהודים לא לקיים מצוות. הם אסרו את שמירת השבת, תפילין, ברית מילה וכו'.

"מה לך יוצא ליסקל על שמלתי את בני, מה לך יוצא להישרף על ששמרתי את השבת, מה לך יוצא ליהרג על שאכלתי מצה" (ויק"ר לב, א). כמעט כולם ויתרו על שמירת מצות, שכן לא הייתה ברירה. מי שמל את בנו קיבל עונש מוות וכו'. ואז קמו המכבים וקראו "מי לה' אלי". הם היו מוכנים להילחם כדי לעשות שינוי. והם הצליחו, ובזכותם קבלנו את חג החנוכה.

"לכלותם בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר". הראשון שתכנן את "הפתרון הסופי" היו לא תהיה, היה המן, שהיה ראש הממשלה של המלכות החזקה ביותר בעולם.

הוא הכריז: "להשמיד להרוג ולאבד", ושוב עם ישראל הי' קרוב לייאוש, אבל הקב"ה ריחם עלינו ושלח לנו את מרדכי ואסתר.

מרדכי יצא לרחוב העיר בלבוש שק וזעק זעקה גדולה ומרה. הוא לא התייאש. הוא סיפר לעם ישראל על הצרה הגדולה ועורר אותם לחזור ליהדות ולשמירת תורה ומצוות. וזה עורר את אסתר המלכה עד שהיא שמה את נפשה בכפה והלכה להתחנן למלך ללא הזמנה, בתנאי שכל יהודי שושן יצומו שלשה ימים לילה ויום. בסופו של דבר היא זו שהביאה לתליית המן ולישועה לכל עם ישראל ובזכותם יש לנו את חג הפורים.

"להפר בריתי אתם" בימי פרסיים (רומיים) שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי הדורות". חכמינו מזהים את המילים "להפר בריתי איתם" עם

התקופה של אחרי חורבן בית שני, אז הברית של עם ישראל עם התורה כמעט והופרה.

באותם ימים עם ישראל התפזר בין הרבה גלויות. הם לא חיו במרכזים יהודיים גדולים בארץ ישראל בבל ומצרים, אלא התפזרו לארצות שונות, והיה חשש "שהברית תופר", דהיינו, שהתורה תשכח מישראל חלילה.

צריך לזכור שעד אז הדבר היחיד שהיה בכתב היה התנ"ך, חמשה חומשי תורה וספרי הנביאים. אבל הפירוש לתורה, דהיינו התלמוד וכו', נאסר לכתוב, היו חייבים לשנן את זה בעל פה מאב לבן ממורה לתלמיד.

לכל אחד היה מותר לרשום לעצמו נקודות מהלימוד כדי שלא ישכח, אבל לא היה שום ספר מסודר של תורה שבע"פ. הכל היה בעל פה. עד שבא רבי יהודה הנשיא, שגם היה עשיר גדול, ובעל קשרים טובים עם מלכות רומי והוא "ראה שהתלמידים מתמעטין והולכין והצרות מתחדשות ובאות, ומלכות הרשעה פושטת בעולם ומתגברת, וישראל מתגלגלין והולכין לקצוות" (הקדמת הרמב"ם ליד החזקה).

הוא הכריז "עת לעשות לה'!" והתחיל את כתיבת התורה שבעל פה. במעשה הזה רבינו הקדוש הציל את התורה שלא תשכח, והציל את עם ישראל מהתבוללות בקרב האומות. ההיסטוריה הוכיחה שאלו שלא היה להם את התורה שבע"פ התבוללו ונעלמו. מי ששרד היו אותם גלויות שהייתה להם את התורה שבעל פה.

המנהיג שפתח במלחמת תנופה

אותו דבר קרה גם בדור האחרון. מיד אחרי השואה האיומה שכילתה שליש מעמנו, עם ישראל נפל לתוך ייאוש עמוק, שהנה עם ישראל עומד להיעלם. אין עתיד ואין תקוה.

אז זכינו שהקב"ה העמיד לנו את הרבי שקרא למלחמת תנופה. הוא חנך ועודד את חסידיו וכל יהודי שפגש לצאת ולחפש יהודים בכל מקום בעולם,

ולהזכיר להם את צור מחצבתם. ואע"פ שהרבה טענו בזמנו שאין לזה סיכוי, מדוע שיהודי שרחוק מיהדות ירצה לקבל על עצמו עול תורה ומצוות, הרבי האמין שבתוך כל אחד יש ניצוץ יהודי שמחפש את הקשר חזרה לקב"ה, ורק צריך לעורר את הניצוץ. כל השאר יקרה מעצמו.

ואכן בדור האחרון זכינו לרנסאנס יהודי. מיליוני יהודים חוזרים למורשת היהודית וזה הולך ומתחזק בכל יום.

התלמוד מסיים את הפסוק "אני ה' אלקיכם לעתיד לבא שאין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם", (מגילה יא, א). ההיסטוריה היהודית מלמדת אותנו: "יהודים אל ייאוש"! כמו ששרדנו את כל הצרות עד היום, נעבור גם את זה, ובקרוב הקב"ה יביא לנו את הגאולה השלימה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.